

Eten uit eigen tuin is al enkele jaren populair. Tussen de vele traditionele eetbare gewassen verschijnen soms planten die minder bekend zijn. Aronia is zo'n plant. Als sierheester al geen koploper en dat de bessen eetbaar zijn, is helemaal onontdekt.

Tekst: Emiel van den Berg
Fotografie: www.visionpictures.com

Het geslacht Aronia bestaat uit heesters die voornamelijk bekend zijn vanwege de aanplant in bosgebieden en plantsoenen. Wie de bloemen goed bekijkt ziet gelijkenis met bijvoorbeeld Cotoneaster, Pyracantha, Crataegus en Sorbus. Allemaal behoren ze tot de familie van Rosaceae, de rozenfamilie. Ook appel, peer en uiteraard de roos zijn familieleden. Aronia is echter een veel minder bekende vertegenwoordiger.

Het kleine geslacht Aronia groeit van nature in Noord-Amerika in bossen en struikvegetaties. In Scandinavië en Oost-Europa, tot ver in Rusland, wordt de heester veel aangeplant voor de oogst van de bessen. Hieruit blijkt dat de winterhardheid van het geslacht zeer goed is. Planten in de volle grond verdragen probleemloos -30°C, bij planten in pot blijven de wortels nog intact bij temperaturen tot -10°C.

In Nederland is Aronia met name een bekende verschijning in het openbaar groen. Ondanks de verschillende sierwaarden is bij velen onbekend dat de appelbes, zoals zijn Nederlandse naam luidt, zeker ook geschikt is voor aanplant in de particuliere tuin. De wetenschappelijke naam Aronia is de Latijnse verbastering van het Griekse woord aronia dat de naam is van een mispelachtige vrucht.

ONDERGEWAARDEERD

In het huidige heestersortiment is Aronia een ondergewaardeerd geslacht. De verschillende verschijningsvormen danken hun sierwaarde zowel aan bloem, bes als herfstverkleuring waardoor de heester een bijna jaarrond decoratieve verschijning is. De soorten worden veelal in ruige gebieden toegepast, nieuwere cultivars zijn met name geschikt voor de particuliere tuin. Bij de soorten draait het om *A. melanocarpa*, *A. arbutifolia* en de kruisingsvorm *A. x prunifolia*. *A. melanocarpa* blijft relatief laag, tot circa een meter. Vanwege de ondergrondse uitlopers krijgt de plant uiteindelijk een behoorlijke

Aronia x prunifolia 'Viking'

De eetbare bessen van Aronia

omvang. Hierdoor vormt deze soort in openbare ruimtes vaak grote, ondoordringbare plakken. Op vochtige plaatsen is het daarom een prima plant om erosie te voorkomen en aangezien de heester ook droogte en schaduw verdraagt, behoort aanplant onder bomen eveneens tot de mogelijkheden. Het blad is glanzend donkergroen en verkleurt in de herfst bruinrood. In het voorjaar verschijnen witte bloemen in grote tuilen die worden gevolgd door zwarte bessen die slechts korte tijd aan de struik blijven. De soortnaam *melanocarpa* betekent letterlijk 'zwartvruchtig'.

A. arbutifolia groeit tot twee meter hoogte. De soortnaam verwijst naar de bladvorm die overeenkomt met die van *Arbutus*, de aardbeiboom. Het groene blad kleurt in de herfst schitterend rood. Na de witte bloemen in april verschijnen bijna ronde, rode bessen die lang aan de struik blijven. Een enkele keer zelfs tot het volgende voorjaar.

A. x prunifolia, een kruisingsvorm van *A. floribunda* en *A. atropurpurea*, vormt een opgaand groeiende heester met een hoogte die schommelt rond de twee meter. Na de witte bloei verschijnen smakelijke bessen met een donkerpaarse kleur. Zijn Nederlandse naam is zwarte appelbes.

EETBARE BESSEN

Van de drie bovenstaande soorten zijn inmiddels verschillende cultivars beschikbaar die bekend staan om hun bessen. Die bessen – hoe zonniger de standplaats, hoe rijker de vruchtdracht – vormen een van de rijkste bronnen van anti-oxidanten die bekend zijn. In de huidige tuin, waarin eetbare planten steeds centraler staan, mag de appelbes dus niet ontbreken. Helaas smaken de supergezonde bessen enigszins wrang. Aronia is een goede drachtplant, dus zorgen bijen voor bestuiving en voor het goed rijpen van de bessen is het belangrijk de planten met een net te beschermen tegen vogelvraat. De bessen zijn rijp te eten maar ook te verwerken in jam en sap. Er is vaak verwarring over de vraag bij welke soort de cultivars horen. De naamgeving hieronder is afkomstig uit de Naamlijst der Houtige Gewassen. *A. melanocarpa* 'Hugin' is een vrij lage struik met een zeer rijke bloei gevolgd door talrijke grote zwarte vruchten. De eveneens vrij compacte *A. arbutifolia* 'Brilliant' produceert helderrode, eetbare vruchten. Van *A. x prunifolia* zijn 'Nero' en 'Viking' bekende rassen. De rijkdragende 'Nero' geeft grote sappige, zoete vruchten die rijk zijn aan vitamine C. De struik groeit tot ruim boven de twee meter. 'Viking' is compacter. Soms wordt deze cultivar op halfstam geënt.